

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
URED ZASTUPNIKA REPUBLIKE HRVATSKE
PRED EUROPSKIM SUDOM ZA LJUDSKA PRAVA

Zagreb, 3. ožujka 2020.

Analiza presude

Karadžić protiv Hrvatske

br. zahtjeva 35030/04

povreda čl. 8. Konvencije – pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života

Pozitivne obveze koje države imaju u okviru članka 8. Konvencije, podrazumijevaju da javnopravna tijela u predmetima međunarodne otmice djece postupaju učinkovito i brzo, kako to zahtijevaju standardi određeni Haškom konvencijom o građanskopravnim aspektima međunarodne otmice djece.

Europski sud za ljudska prava (dalje: Europski sud), u vijeću od 7 sudaca, 15. prosinca 2005. godine donio je presudu kojom je utvrdio da je Republika Hrvatska podnositeljici zahtjeva povrijedila pravo na poštovanje obiteljskog života.

Podnositeljica zahtjeva i Ž.P. bili su u izvanbračnoj zajednici kada su postali roditelji sina N.D.K. s kojim su zajedno živjeli u Saveznoj Republici Njemačkoj (dalje: Njemačka). Međutim, 1999. godine Ž.P. je preselio u Hrvatsku. Podnositeljica zahtjeva nastavila je s njihovim malodobnim sinom živjeti u Njemačkoj. Sukladno njemačkom pravu imala je isključivu roditeljsku skrb nad sinom. U svibnju 2000. godine tijekom posjeta Ž.P.-u u Hrvatskoj, Ž.P. je podnositeljici zahtjeva onemogućio odvođenje njihovog malodobnog sina natrag u Njemačku, te ga je zadržao kod sebe sve do 8. rujna 2001. godine. Međutim, već 18. rujna 2001. godine Ž.P. je oteo podnositeljici sina na ulici u Kehlenu (Njemačka) i odveo ga u Hrvatsku.

U međuvremenu, u travnju 2001. godine nadležni sud u Njemačkoj je na zahtjev podnositeljice donio odluku kojom je utvrdio da je Ž.P. odveo dijete protivno odredbama članka 3. Haške konvencije o građanskopravnim aspektima međunarodne otmice djece iz 1980. (dalje u tekstu: Haška konvencija). Navedenu odluku u žalbenom postupku potvrdio je drugostupanjski sud. Po donošenju prvostupanjske odluke podnositeljica zahtjeva obratila se Federalnom državnom odvjetniku, kao središnjem državnom tijelu, tražeći povrat malodobnog djeteta sukladno Haškoj konvenciji. U ljeto 2001. Ministarstvo rada i socijalne skrbi Republike Hrvatske naložilo je Centru za socijalnu skrb u Poreču da stupi u kontakt sa Ž.P. i zatraži od njega vraćanje djeteta podnositeljici, a što je Ž.P. odbio. Centar za socijalnu skrb u Poreču pokrenuo je 21. listopada 2001. godine postupak vraćanja djeteta podnositeljici pred Općinski sudom u Poreču. Prvostupanjsku odluku suda o vraćanju djeteta podnositeljici zahtjeva iz svibnja 2002. godine ukinuo je Županijski sud u Puli 14. listopada 2002. godine, te predmet vratio Općinskom sudu u Poreču radi utvrđenja dodatnih činjenica. Dana 12. svibnja 2003. Općinski sud u Poreču ponovno je naredio vraćanje N.D.K. podnositeljici zahtjeva.

Odluka je postala pravomoćna nakon što je Županijski sud u Puli u kolovozu 2003. odbio žalbu Ž.P.-a.

Postupak izvršenja presude pokrenut je 29. rujna 2003. godine na zahtjev podnositeljice zahtjeva. Nakon višestruko neuspješnih pokušaja provođenja ovrhe po sudskom ovršitelju i policiji, predmet je okončan 2. veljače 2005. godine izjavom odvjetnika podnositeljice pred Općinskim sudom u Poreču da je N.D.K. vraćen podnositeljici zahtjeva. Iako je izjavu odvjetnika podnositeljica zahtjeva kasnije osporila kao lažnu te izjavila da joj sin nikad nije vraćen, podnositeljica nije podnijela žalbu protiv odluke Općinskog suda u Poreču.

U ovom je predmetu Europski sud procjenjivao je li došlo do propusta u poštovanju obiteljskog života podnositeljice budući da veza između nje i njezinog sina spada u područje obiteljskog života čiju zaštitu jamči članak 8. Konvencije.

Europski sud je istaknuo da pozitivne obveze države na temelju članka 8. Konvencije uključuju pravo roditelja na mjere koje će im omogućiti sjedinjenje s njihovim djetetom. Iako obveza provođenja mjera za spajanje obitelji nije apsolutna, razumijevanje i suradnja svih uključenih u provođenje mjera uvijek je važna. Stoga je u predmetima koji se tiču provođenja ovrhe odluka iz područja obiteljskog prava, Europski sud u više navrata utvrdio da je odlučno jesu li domaće vlasti poduzele sve neophodne korake kako bi, u mjeri u kojoj se to može razumno tražiti u posebnim okolnostima svakog predmeta, olakšale provedbu tih odluka (*Hokkanen protiv Finske*, stavak 22, i *Ignaccolo-Zenide protiv Rumunjske*, stavak 96.). Prikladnost mjera poduzetih od strane tužene države prosuđuje se u odnosu na brzinu njihove provedbe i žurnost postupanja jer sam protek vremena i promjena okolnosti mogu imati nepopravljive posljedice na odnose između djeteta i roditelja s kojim dijete ne živi. Dodatno, Europski sud napominje da se Konvencija mora primjenjivati u skladu s pravilima međunarodnog prava. U konkretnom predmetu to znači da se pozitivne obveze država ugovornica glede poštivanja sjedinjenja roditelja s njihovom djecom moraju tumačiti u okviru Haške konvencije.

Stoga je Europski sud ispitivao jesu li domaće vlasti poduzele sve mjere koje su se razumno mogle od njih tražiti radi olakšanja ovrhe naloga domaćeg suda u razdoblju prije 2. veljače 2005. godine, te je utvrdio da su domaće vlasti propustile poduzeti prikladne učinkovite mjere radi vraćanja podnositeljici njezinog sina.

Naime, iako članak 11. Haške konvencije nameće nadležnim državnim tijelima obvezu žurnog postupanja, domaćim vlastima trebalo je pet mjeseci za pokretanje postupka povratka djeteta nakon zaprimanja zahtjeva od nadležnog njemačkog tijela. Potom, Županijski sud u Puli pet mjeseci nije odlučio o žalbi protiv prvostupanjske odluke, iako u tom razdoblju nije poduzimao nikakve procesne aktivnosti. Ponovljeni postupak trajao je sedam mjeseci, tijekom kojeg je održano samo jedno ročište. Pritom tužena država nije pružila uvjerljiva objašnjenja za niti jedno od navedenih razdoblja neaktivnosti. Nadalje, sam ovršni postupak trajao je godinu i pol dana. Europski sud ocijenio je da i policija nije postupala s dužnom revnošću kako bi utvrdila gdje se nalazi otac djeteta i provela sudsku odluku, te da mu je u dva navrata popustljivo dopustila da pobjegne. S tim u vezi, Europski sud je napomenuo da iako primjena prisilnih mjera u ovakvim predmetima nije poželjna, one se moraju primijeniti kada osoba protuzakonito postupa.

Slijedom svega navedenog, Europski sud je zaključio da je tužena država propustila poduzeti prikladne i učinkovite mjere radi vraćanja podnositeljici njezinog sina, te je time povrijedila njezino pravo na poštovanje privatnog života iz članka 8. Konvencije.

Za utvrđenu povredu Europski sud je podnositeljici dosudio pravednu naknadu u iznosu od 10.000,00 eura na ime neimovinske štete, te dodatnih 8.000,00 eura na ime troškova i izdataka.

Ovu analizu izradio je Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Analiza ne predstavlja službeni dokument Europskog suda za ljudska prava te nije obvezujuća za taj Sud.

© 2020. Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskom sudom za ljudska prava